

de prof. univ.

Cluj
Mar

CULTURA CREȘTINĂ

REVISTĂ LUNARĂ.

Anul XIII.

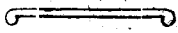
Februarie, 1924

Nr. 2.

S U M A R

- ACTUALITĂȚI:** Senior: Agonia șcc
 — Ep. Alexandru Nicolescu: Cūr... am convertit.
- INSEMNĂRI:** Școlile Blajului. (Tellus). Frații noștri neuniși (Tellus).
 Papa Pia al XI-lea (x).
- RUBRICA HOMILETICĂ:** Pr. M.: Predică pe Duminica fiului rătăcit.
 — Prof. Iuliu Maior: Predică pentru Duminica lăsa-
 tului sec de carne. — Minor: Predică pentru Duminica
 lăsatăului de brânză.

B l ' a j .

Tipografia Seminarului teologic gr.-cat.

Prețul acestui număr: 12 Lei.

Cultura Creștină

apare lunar.

ABONAMENTUL:

Pe un an 100 lei.
Pe șase luni 50 lei.

Redacția și Administrația
Blaj (Transilvania).

Comitetul de editură și redacție

Dr. Ioan Bălan, Dr. George Bob, Ioan Boroș, Dr. Nicolae Brînzeu, Dr. Alexandru Ciplea, Dr. Ioan Coltor, Dr. Elie Dăianu, Dr. Ioan Ferent, Dr. Anton Gabor, Dr. Ioan Georgescu, Dr. Victor Macaveiu, Dr. Tit Malaiu, Dr. Dumitru Manu, Dr. Isidor Marcu, Dr. Ioan Marianescu, Dr. Gheorghe Miculaș, Dr. Alexandru Nicolescu, Dr. Zenovie Păclișanu, Dr. Grigorie Pop, Septimiu Popa, Dr. Iacob Radu, Ștefan Roșianu, Dr. Ioan Sâmpăleanu, Dr. Augustin Tatar.

CULTURA CREȘTINĂ

revistă lunară

Redacția și Admini-
strația:
Blaj (Transilvania).

Abonamentul:
Pe an . . . 100 lei.
Pe șase luni. 50 lei.

Redactor responsabil:
Dr. Victor Macaveiu
BLAJ.

Actualități.

Agonia școlii confessionale.

De 5 ani de zile guvernării noastre din fruntea învățământului s'au nizuit într'una, fără nici o genă și fără nici o considerație, să submineze în mod sistematic temelia unei instituțiuni cu vechi și mărețe tradiții și cu merite neperitoare chiar pentru alcătuirea țării, la cărma căreia stau ei. Cea dintâiu mină au aruncat-o învățătorii în congresul ținut la Sibiu, în 1919, declarând, cu nervositate și dușmănie, delaturarea bisericii din fruntea școlii întemeiate și susținute de ea cu jertfe neînchipuite.... Nu de mult s'a separat Norvegia de Șvedia fără ceartă, fără ură, rămânând și pe mai departe în termeni buni, în cele mai intime legături de prietinie. Ce gest frumos, ce procedeu prudent ar fi fost, dacă și fiica bisericii s'ar fi înțeles cu mama ei privitor la un aranjament nou de organizație școlară, potrivit situației schimbate!

După amintitul congres au urmat neîntrerupt alte și alte lovituri asupra capului școlii confessionale, așa: s'a proclamat un nou tip de școală: școala națională; învățătorilor confessionali nu li s'au dat mijloacele de subsistență în măsură egală cu cei de stat; statificarea pe loc a învățătorilor confessionali; statul a numit învățători la școlile confessionale de cele mai multe ori fără avizul confesiunii, carea a înaintat proteste peste proteste, cerând remediarea nedreptăților, răspuns însă n'a primit.. Deodată ne-am trezit, că de facto nu mai avem școli confessionale. Acestea și alte proceduri, cari au produs mare și întemeiată amărăciune în sufletele celor cu lozinca: totul pentru școală, — au dat problemei școlare un caracter de permanentă actualitate.

În momentul de față, la ministerul instrucțiunii publice se discută anteproiectul de lege privitor la reorganizarea fundamentală a învățământului integral și ca mâne chestia va fi soluționată prin o lege regnicolară, care, după toate semnele, va nimici caracterul confesional al școalelor noastre, ori îl va face să dispară. Majoritatea membrilor Corpurilor legiuitoare va vota legea, fiindcă nu pot cunoaște lupta titanică, ce am dus-o noi în fosta Ungarie în decursul unui șir foarte lung de ani, pentru menținerea școlii confesionale. Nefiind dânsii mărturii sforțărilor noastre din trecut, nu înțeleg nici durerea, ce ne-o pricinuesc, luându-ne școlile ori punându-ne în imposibilitatea de a exercia un drept, pentru care am jertfit aproape tot ce am avut. Mulți din șirul adversarilor de azi au aprobat și aplaudat biserica în lupta purtată în trecut pentru școala confesională, unii însă și în era maghiară ca și acum au consiliat biserica, să renunțe la școala sa. Consecvența celor din urmă, cu principiul conducător de viață: Cum guardiano semper bene, o înțelegem și o detestăm; nu putem pricepe însă schimbarea de front a aceloră, cari odinioară admirau biserica, pentru că a crescut în școalele sale creștini onești, muncitori harnici, cruțători înțelepți, oameni încălzii de un pronunțat spirit de jertfă și cu tot devotamentul pentru limbă și neam.

Se spune, că în România întregită nu mai e nevoie de școli confesionale pentru Români, fiindcă limba noastră se cultivă în școlile de stat și tot în școlile statului cu altă limbă de propunere (maghiară, germană) se pot cultiva și minoritățile în limba lor. Argumentația aceasta nu poate mulțumi pe cine știe, că biserica înființând, susținând și apărându-și școlile, folosindu-se de acest drept istoric al său, emanat din porunca Mântuitorului de a învăța toate neamurile, — n'a cultivat numai limba și dragostea de neam, ci înainte de toate s'a nizuit să formeze convingeri religioase, din cari a curs continuu forța spirituală, forța morală a neamului nostru: „dreptul din credință este viu“ (Gal. 3, 11). Nu trebuie uitat adecă, că sentimentul național nu stă în vorbe late și sforăitoare, nici în declamații seci, ci în muncă entuziastă, în fapte de devotament sincer împlinite statornic și consecvent pentru binele neamului. De atari fapte însă pot fi capabile numai caracterele morale, cari se pun sub ocrotirea cerului, recunoscând, că este un ochiu veghietor, care pătrunde în toate conștiințele și judecă pe fiecare după faptele lui.

Biserica cu tradiția ei de cinste și de muncă, dorind să cultive în popor convingerile și sentimentele religioase, cari s'au dovedit de forțe vii în viața noastră și sub aspect național, se simte datoră a-și apăra și susține patrimoniul sfânt: școala, pentru ca și în școală să se vestească și pe mai departe, că idealul e mai presus de util, lumea internă cu formele ei complexe mai presus de cea externă — de periferia experimentabilă a vieții, spiritul mai presus de materie, iar peste toate Dumnezeu, căruia îi datorim iubire, recunoștință, încredere, admirație, pietate, frică și pentru care ne resemnăm, ne iubim ca frați, simțindu-ne mai uniți în fața primejdilor, ne respectăm împrumutat bunurile de orice natură ar fi acele, ne împăcăm cu dușmanii, nizuindu-ne spre solidaritatea dorită între neamuri, care frățietate nu suprimă, nici nu împiedecă părțile în funcțiunile lor, ci le ajută.

De asemenea principii avem nevoie mai mare astăzi ca altă dată, fiindcă lipsurile sunt tot mai simțitoare, ispitele tot mai grele și mai multe, existența tot mai dificilă. Delăturarea, sanarea ori ușorarea acestor mari inconveniente postulează oameni cumsecade: cu minte luminată, cu inimă nobilă, și cu voință energetică, oameni, cari se nizuiesc serios să execute în viața lor porunca Muntuiitorului: „Fiți desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este“. Direcțiunea aceasta ideală o poate da vieții numai biserica, menținând ținta școlii și evoluând privitor la mijloace. Haosul pedagogic, în ce privește scopul educației, nu va putea rezolva problema: unii adecă dau întâietate educației intelectuale, alții celei morale ori celei fizice, unii militează pentru clasicism, alții pentru realism și iar unii pentru utilitarism, alții pentru umanism, unii pentru o educație liberă, alții pentru una severă etc. Pe Faustul lui Goethe însă nu-l mulțumește nimic: nici știința pură, nici plăcerile trecătoare, nici averile numai activitatea altruistă, care îi asigură binecuvântarea cerească, pe urma cărei munci spiritul cel rău e învins, iar îngerii îi duc sufletul la cer.

Filosoful Leibnitz zicea: „Dați-mi toate școlile din Europa și într'un timp dat vă voi da oamenii, pe cari îi doriți“. Statele europene, cari până bine de curând n'au avut între preocupările lor chestia educației, au pus mâna pe școli, dar ce oameni au dat? Oameni, cari se închină zeului intereselor vremelnice. În copilul, care aleargă la școală, zace viitorul și istoria neamului. Ce viitor vor crea copiii lipsiți de ideale

pentru cari dăscălimea, în general, primește partea mai ușoară a educației: le comunică cunoștințe, le măsoară gradul de atenție, de oboseală etc., le pune numere pe brațe, fără de a le forma sufletele cu marile lor adâncimi.

Nu vrem să facem proces de intențiuni; credem chiar, că conducătorii statului nostru sunt încă buni creștini; în niștința lor însă de a cuceri integral, de a monopoliza școala pentru stat vor duce la indiferentism religios, la descreștinarea poporului nostru ceea ce e suprema dorință a tuturor celor fără Dumnezeu și mai ales a marelui dușman al lui Hristos, a Israelului avid de stăpânire pe toate terenele, la ce va și ajunge, când va dispărea educația creștină. Un învățător ateu, ori unul aconfesional, ori un învățător credincios dar' într-o școală cu elevi de altă religie va contribui la slăbirea ori chiar la pierderea credinței și la destrăbălarea moravurilor. Va putea împiedeca aceasta decadența biserica, căreia deocamdată i-se va da voie să catehizeze în școală? Cu greu! Cu un singur obiect de învățământ, religia, uneori ridiculizat, ori batjocorit, predat în 1—2 ore la săptămână, în orele ultime a. m., ori în orele de după masă cu dexteritățile, în ore uneori neținute, nefiind preot localnic în cutare comună, — nu se va putea stavili curentul cutropitor al necredinței alimentat în atâtea alte ore și la atâtea alte materii luate în programa școlii.

Pentru viitorul statului și binele societății prudent ar fi, dacă s'ar legifera învățământul confesional, în forma, că orice confesiune poate susține școale, dar nu fără drept de publicitate și nu fără ajutorul material al statului, ci școli publice, cu subvenție dela stat primită în raport cu numărul membrilor ei. În astfel de școale statul, având de colaborator biserica, își poate asigura în realitate interesele sale, putând controla școala confesională după plac. În ipoteza că învățământul e confesional, statul poate decreta obligativitatea aceluia, anii de școală, timpul de diligență, cvalificația învățătorilor, obiectele de învățământ, poate controla spiritul și mersul instrucțiunii, viața și activitatea școlară și extrașcolară a corpului didactic, poate participa la disciplinarea aceluia și îi stă în drept să aprobe manualele și toate recvizitele de școală. Mână în mână cu biserica, cu toate bisericile recunoscute, statul ar contribui la crearea condițiunilor fericirii pământești și cerești ai cetățenilor săi și, la noi, ar împăca și minoritățile, ceea ce se im-

pune imperios, fiindcă „dușmanul doborât se poate ridica din nou, cel împăcat însă este în adevăr învins“.

În vara anului 1918, trimis de Consistorul Blajului, am fost la preasfințirii Episcopi români dela Arad, Lugoj și Caransebeș, pentruca cele 7 episcopii gr. cat. și gr. or. române să facă un front unitar împotriva zonei culturale a lui Apponyi. În tot locul am aflat înțelegere, dragoste și entuziasm pentru o acțiune comună în favorul apărării culturii naționale. Dacă aș putea acum, m'aș apropia de fiecare român din Corpurile legiuitoare, și l-aș ruga să vorbească și să voteze pentru școala confesională, având convingerea, că viitorul țării și al neamului singur prin instituțiuni, cari garantează cultura creștină, e asigurat. De altfel suntem convinși, că vor face aceasta părinții Episcopi ai bisericii noastre, luptându-se și în Senat pentru școala confesională și nu e eschis, că în linia de apărare vor avea de tovarăși și pe Arhierii bisericii gr. orientale. De nu vor izbuti, vor cere învățători gr. cat. la școlile de stat cu majorități de religiunea noastră și în consecință susceperea în școlile normale a unui număr corespunzător de elevi gr. catolici. Vor cere asigurarea învățământului religios în numărul de ore reclamat de importanța acestei materii și în viitor vor avea o solitudine și mai mare pentru catehizație. Apoi multe semne ne îngăduie să prevedem, că la noi se va spori în măsură considerabilă interesul viu și munca însuflețită pentru reuniuni de pietate, de misiuni, de cumpătare, de cântări bisericesti, reuniuni pentru răspândirea cărților creștine etc. Activitatea acestora, înfrățită cu pastorația din biserică, nu numai că va substitui școala confesională, care moare acum, ci o va aduce la o nouă viață cu mult mai frumoasă decât cea trecută.

SENIOR.

Cum m'am convertit.

Aristide Stefani

profesor emerit de fiziologie la Universitatea din Padua.

În discursul de inaugurare rostit în această Universitate din Padua la 1906 am făcut cunoscute motivele pentru cari țin că viața este subordonată unei cauze și activități ce trece dincolo de mecanismul fisico-chimic, activitate, care, spre a-o distinge de activitățile fisico-chimice, poate fi indicată cu numele de activitate vitală.

Dar' această concepție despre cauza vieții n'a fost profesată din parte-mi întotdeauna, și formarea ei nu putea să nu se resfrângă asupra sentimentelor mele morale și religioase. Și de aceea, învingând sila ce am avut întotdeauna de a vorbi despre mine, am crezut de bine să profitez de această împrejurare, spre a face cunoscut cum am ajuns la asemenea concepție eu dela doctrina materialistă, carea m'a fost fascinat la începutul carierei mele științifice și cum dela ea mai apoi am ajuns la credința pe care o profesez acuma.

Aveam douăzeci de ani, când în 1867, resimții farmecul materialismului alungat de pe catedrele universitare pe care le urmam eu ca student din anul al treilea de medicină; și cu această mentalitate, la douăzeci și șase de ani, urcai catedra de fiziologie dela Universitatea din Ferrara, făcând cunoscute pe față primele mele idei, întâiu în precuvântarea la curs ca suplenitor¹⁾, ear' mai apoi în disertația pentru concursul la postul de profesor ordinar²⁾. Mărturisind adevărul, trebuie să spun însă, că materialismului nu i-a succes nicicând să mă subjuge cu desăvârșire, căci mi-a repugnat întotdeauna să tăgăduesc omului răspunderea pentru faptele sale, și pentrucă hipotesă pentru hipotesă, aceea a unui Dumnezeu Creator mi s'a părut pururea de preferit hipotesei eternității materiei și-a întâmplării; și pentru rezervele acestea, cari, acuș mai tare acuș mai slab, se făceau simțite, conștiinței mele, mă simt recunoscător față de educația religioasă ce mi-au împărtășit cu atâta dragoste părinții³⁾.

*

Anii întâi ai vieții mele științifice în mica Universitate din Ferrara vor fi pentru mine totdeauna una din amintirile cele mai scumpe. Părăsit cu totul și dat în grijea mea, izolat de marea lume universitară ai cărei zgomot nu ajungea la mine decât ca un ecou îndepărtat, încunjurat de simpatia unor colegi foarte buni, și cetățeni foarte respectabili, cu conștiința datoriei mele și-a entuziasmului tinereței mă jertfii studiului fără de nici o altă preocupare, decât aceea de a învăța și cu convingerea de a afla ceva nouă confirmare pentru doctrina materialistă pe care o profesam; și 'n schimb:

¹⁾ A. Stefani, Precuvântare la cursul de fiziologie, Ferrara 1873.

²⁾ A. Stefani, Mișcarea moleculară în organisme, Ferrara 1873.

³⁾ Predilecția-mi pentru hipotesea creației se poate întrezări în discursul inaugurat rostit de mine în Universitatea din Ferrara în 22 Noiembrie 1874: *Legătura între Economia socială etc.* Ferrara, 1874.

„Mă așteptam la una și alta îmi răspunse“ (Parad. XXXI).

Studiul senin, singur numai cu gândul de a căuta adevărul, fără de țințe piezișe, neturburat de zgomote oportune nu întârzie de a mă face să înțeleg că cu doctrina materialistă nu se putea explica nici faptul senzațiunii nici finalitatea fenomenelor fiziologice; și noua conștiință ce se zămislia în mine, apare limpede în discursurile inaugurale rostite în Universitatea din Ferrara la 1879 și 1882¹⁾.

Despre neputința de a explica în mod mecanic fenomenul senzațiunii și astfel despre deosebirea esențială între fenomenele subiective și fenomenele obiective, ce afirmasem încă din anul 1880²⁾, nu există persoană cuminte care să se mai poată îndoi azi, după acel vestit „ignorabimus“ rostit de Du Bois-Reymond în 1886³⁾. „Omul, zice el, care ar poseda cunoașterea cea mai desăvârșită a tuturor mișcărilor acum existente, și a poziției corpurilor respective, și ar avea aptitudinea de a înfățișa în mod matematic cunoștințele acestea, ar avea formula prin care ar putea să urce spre trecutul cel mai îndepărtat și să prezică viitoriul cel mai îndepărtat în mecanismul fisico-chimic al lucrurilor; însă n'ar putea explica cel mai elementar fenomen de plăcere sau de durere, nu ar putea explica cum excitării nervului optic trebuie să-i urmeze o senzațiune de lumină, pe când celeia a nervului auditiv o senzațiune de sunet, pentrucă din formula aceea el n'ar putea deduce decât combinații de materie și mișcări, fără de a eși nici când din câmpul fenomenelor obiective“.

Și de aceea cred de prisos a insista asupra imaterialității fenomenului psihic; țin să notez numai, că dacă Du Bois-Reymond cu al său „ignorabimus“ a demolat materialismul, să zic așa, filosofic, el n'a avut de gând să demoleze împreună cu dânsul și materialismul fiziologic. Credincios doctrinei antivitaliste, ne putând explica cum fapte subiective pot produce fapte obiective, și întors, în loc de a recunoaște această

¹⁾ A. Stefani, Despre teologism etc. Discurs inaugural rostit în Universitatea din Ferrara, în 16 Noembrie 1879, Ferrara 1879. *Capital fiziologic și capital economic* etc. Discurs inaugurat rostit în Universitatea din Ferrara în 12 Noembrie 1882, Ferrara 1882.

²⁾ A. Stefani, Fiziologia generală a sistemului nervos. Enciclopedia Vallardi, Articolul *Nervoso*, 1880, publicat mai apoi o parte. Milano: Vallardi, 1882.

³⁾ Die Grenze des Naturerkennens (Leipzig, 1886).

neputință, el negă existența unor legături causale între unele și celelalte, și continuă de a admite că tot ce se îndeplinește în organisme, în afară de fenomenele psihice, e subordonat exclusiv legilor fizico-chimice.

După Du Bois-Reymond senzațiunea trebuia socotită de un simplu epifenomen, ce însoțește ce'i drept fenomenul fiziologic de natură fizico-chimică, dar' fără de nex causal cu el; și asta în conformitate cu doctrina lui Leibnitz despre armonia prestabilită. Spre a demola împreună cu materialismul filosofic și pe cel fiziologic era deci nevoie a demonstra că senzațiunea intră ca inel necesar în lanțul fenomenelor ce alcătuiesc anume procese fiziologice. Dacă prin dovedire se înțelege dovada sensibilă, dovedirea existenței legăturilor causale între senzațiuni și fenomene fizico-chimice, nu va putea fi dată, poatecă, nici odată, căci senzațiunea este un fenomen subiectiv, ce se sustrage percepțiunii simțurilor; dar' cu toate acestea existența legăturilor causale între senzațiune și fenomenele fizico-chimice ce se îndeplinesc în organisme, trebuie să fie admisă fiind ea simțită în mod instinctiv din partea omului, fiind ea un *adevăr elementar (vero primo)* confirmat în fiecare clipă din partea conștiinței și la credința căruia omul nu poate renunța, pentrucă tăgăduirea lui ar duce la cel mai mare absurd, la negarea va să zică a voinței și astfel al eului propriu.

Aceasta din punct de vedere filosofic; din punctul de vedere fiziologic mă mărginesc a nota, că fără de a admite intrarea senzațiunii ca un inel necesar în lanțul fenomenelor ce alcătuiesc anume procese fiziologice, nu s'ar putea cuprinde cum senzațiunile alcătuiesc o parte așa de însemnată în fenomenologia animalelor, și cum pe scara animalelor evoluția progresivă a acțiunilor își găsește o resfrângere (riscontro) într'o evoluție progresivă paralelă a centrelor nervoase.

De aceea demolarea materialismului filosofic nu putea decât să târască cu sine și pe cea a materialismului fiziologic.

*

Dar' dacă faptul senzațiunii duce la negarea materialismului, finalitatea fenomenelor fiziologice, înafară de negarea materialismului ne duce la recunoașterea existenței lui Dumnezeu.

Finalitatea este în contrazicere cu fatalitatea fenomenului mecanic, și de aceea ea e tăgăduită din partea mate-

realiștilor, cari în ordinea lucrurilor nu vreau să vadă decât efectul legilor fisico-chimice. Lucrurile sunt cum sunt, zic ei, pentrucă n'ar putea fi altfel. Dar' judecata aceasta poate avea valoare pentru un fisician, ea însă nu poate avea valoare pentru un fiziolog. Fisicianul se poate mărgini să caute cum ordinea lucrurilor e subordonată legilor fizice și chimiei, făr' de a se preocupa de originea aceleia; însă fiziologul nu poate face tot astfel, nu numai pentruca organismul este o mașină și astfel e cu neputință de a trece cu vederea scopul la care sunt destinate, ea și părțile sale; ci fiindcă fenomenele ce se îndeplinesc în organisme, sunt produsul unei activități ce rezidă în organism, activitate căreia e subordonată viața, a le cărei atribute e de datoria fiziologului de a le căuta, și la care va trebui să se refere nu numai obârșia fenomenelor fiziologice ci și cea a coordinării lor, când se va fi dovedit că acestea evoluează într'adevăr în mod coordinat. Acțiunea coordnată a activității vitale, se dovedește în toate produsele sale: în formațiunea organismului, în conservarea și reproducerea sa, în adoptarea continuă a organismului la schimbările condițiilor interne și externe, și 'n repararea eventualelor sale stricăciuni; nu există fenomen atârnat de ea, care să nu aibă întipărirea caracterului finalității, care să nu fie îndreptat spre conservarea organismului sau a speciei; și finalitatea trebuie să fie deci recunoscută de un atribut inerent activității vitale. Voind să asemuim organismul unei mașini, trebui-va să-l asemuim unei mașini care se fabrică ea de ea, se conservă, se reproduce și repară și eventualele sale stricăciuni; și originea unei astfel de mașini nu numai e de necuprins din punct de vedere mecanic, dar' mintea noastră nu poate decât să recunoască în mașina aceasta „l'orma dell' eterno valore” (urmele puterii veșnice).

Finalitatea fenomenelor fiziologice atrase atenția mea încă dela începutul carierei mele științifice, și'n 1879 în discursul de inaugurare rostit în Universitatea din Ferrara¹⁾, în opoziție cu părerea predominantă, declarai că ea constituie caracteristica care distinge fenomenul fiziologic de fenomenul fisico-chimic.

După părerea mea, făr' de a ține cont de finalitate este cu neputință de a pricepe bine fiziologia, și de a contribui la

¹⁾ A. Stefani, *Del teologismo*, vezi mai sus.

progresul său real. Finalitatea constituie baza necesară la orice investigație fiziologică; faptul fisico-chimic în sine nu este un fapt fiziologic, ca să devină astfel e nevoie a demonstra cum el contribuie la satisfacerea oarecărei nevoi a individului sau a speciei; și până când dovada aceasta nu este dată el nu poate constitui pentru fiziologie decât un dat de cronică. Legile biologice sunt esențial deosebite de legile fisico-chimice, pentru că toate poartă întipărirea caracterului finalității. Numărul care'i totul pentru fizică, înseamnă puțin pentru fiziologie, nu înseamnă nimic pentru psihologie¹⁾.

*

O confirmare splendidă, că finalitatea este atributul activității vitale, ne-a venit în acești ultimi ani din partea patologiei, carea a dovedit c'atunci când un germen infecțios pătrunde în organism, adestă, mobilizează așa zicând o armată de rezervă, și cu proceduri excepționale ia o luptă împotriva năvălitorului, cu scopul de a-și păstra propria integritate. Boala înfățișată de aceste procese excepționale alcătuește deci una din manifestările cele mai minunate ale finalității cu care operează puterea vitală. S'a zis că viața este o luptă împotriva morții, și sub anumit punct de vedere, aceasta este cu desăvârșire adevărat; fiindcă între împrejurările ordinare, prin obișnuitele procese fiziologice, organismul se opune acțiunii ambientului ce tinde mereu să-l distrugă, și'n condiții excepționale, când procesele fiziologice sunt ne'ndestulătoare, el promovează, spre consacrarea sa proprie, procese noi, ce alcătuesc diferitele forme morboase ale boalei.

*

Finalitatea fenomenelor fiziologice a fost întotdeauna una din organele cele mai puternice împotriva doctrinei materialiste; și de aceea se'nțelege entuziasmul cu care fu primită din partea materialiştilor doctrina lui Darwin, conform căreia utilitatea caracterelor însușirilor organelor putea fi tălmăcită în mod mecanic; admițând va să zică, că ea ar fi efect al schimbărilor accidentale ce se verifică în nouile generațiuni, pentru cari fiii se deosebesc de părinți, schimbări din cari, prin opera selecțiunii, se păstrau numai cele utile (folositoare).

Dar chiar făcând abstracție dela multele și gravele obiecțiuni ce s'au făcut doctrinei darwinistice, în urmarea

¹⁾ R. Meyer, citat de Navile, *La physique moderne*. Paris 1883, p. 48

căroră ea azi e părăsită de majoritatea biologiilor, selecțiunea nu poate explica finalitatea fenomenelor fiziologice, pentrucă, cum am zis. ea este o însușire inerentă activității vitale, și astfel preexistă, în oarecareva chip, organismului însuș. Finalitatea ființelor organizate este un fapt activ, nu pasiv, cum ar fi să fie după doctrina lui Darwin, este o însușire a activității vitale, care nu numai că nu se poate cuprinde dintr'un punct de vedere mecanic, dar' a căreia origină nu se poate deriva decât dela o inteligență cupremă.

*

Și astfel dela studiul fenomenelor fiziologice, neturburate de zgomotele lumii, am fost condus mai întâiu la negarea materialismului, și apoi la recunoașterea existenței lui Dumnezeu. În afară de adevărurile obiective ce se pot dovedi cu percepțiunea simțurilor, există adevăruri subiective, pe cari e nevoie să le admitem, pentrucă sunt inerente conștiinței omenești, și între acestea cea mai de frunte este existența lui Dumnezeu. Sentimentul unui Dumnezeu. autor al lumii materiale și morale, căruia i suntem răspunzători pentru faptele noastre, este înăscut omului, instinctiv, căci istoria nu cunoaște popor fără de Dumnezeu, căci copilul ne pricepe îndată când îi vorbim despre Dânsul, căci fără de Dumnezeu nu se poate pricepe sentimentul datoriei, condiție fundamentală al existenței sociale. Dumnezeu este întâiul adevăr „fuor della quale nessun vero si spazza“ (Parad. IX): în afară căruia nu exista nici un alt adevăr și aceasta mi-se pare dovedit și de ntăia istorie a filosofiei, care ne face să cunoaștem, că toate doctrinele, cari pretind să prescindem dela existența lui Dumnezeu, termină în mod fatal în scepticism și egoism fratele său geamăn, cari sunt negarea vieții sociale, pe când e pururea vie aceea care dela Dumnezeu pornește, fiindcă răspunde unei nevoi a conștiinței omenești, care are neîncunjurata nevoie de „absolut“ „Lume non è, se non vien dal sereno Che non si turba mai“ (Parad. XIX). „Nu e lumină dacă nu izvorește din Seninul ce nu se turbură niciodată“.

Dar' la recunoașterea existenței lui Dumnezeu ne poate duce în mod logic și știința pentrucă mintea omenească nu poate recunoaște altă obârșie pentru finalitatea fenomenelor fiziologice decât Mintea Supremă.

*

Ajuns la acest punct cu credința în Dumnezeu și ntr'un viu sentiment al datoriei, s'ar părea că reîntoarcerea la credința

confesată în tinerețe ar fi trebuit să se petreacă curând, pe când dimpotrivă s'au amânat mult; mi-au trebuit cam treizeci de ani înainte de a face pasul; și pentru aceasta întârziere, o mărturisesc, nu pot găsi altă pricină, decât trufia, carea, deosebită în calitate și cantitate, e, durere, foarte comună în persoanele ce se dedică studiilor, trufie ce împedică mintea mea de a se supune dogmei. După ce am recunoscut odată că Dumnezeu este autorul lumii materiale și morale, m'am convins ușor, că omul trebuia să-i răspundă pentru faptele sale, și că Lui i-se datorea un cult nu numai privat ci și public, pentru că fără de credința în Dumnezeu nu este cu putință viața socială; dar' credința în religia părinților mei nu se întorcea, și eu mă găsiam mai mult sau mai puțin în condiția unui modernist.

În sfârșit fu făcut și pasul acesta; și raționamentul decisiv care m'a hotărât să-l fac, a fost mai mult sau mai puțin acela de care se servă Dante spre a-i dovedi sfântului Petru adevărul credinței sale.

Dacă morala creștină, după consimțământ unanim este superioară la toate, și mai mult decât toate corăspunde nevoilor vieții sociale, și dacă ea, poruncind dragostea, iertarea, jertfa, a putut să se impună lumii păgâne, pentru care ura răzburarea, plăcerea erau mobilele principale, morala aceasta nu poate fi decât dumnezească; și dumnezească trebuie să fie și religiunea care o profesează, și astfel în afară de morală trebuie să-i primim dogmele sale. Evident, un raționament similar, nu-mi putea fi inspirat decât de sentimentul datoriei: și astfel dacă faptul senzațiunii m'a dus la tăgăduirea materialismului, și finalitatea fenomenelor, fiziologice la recunoașterea lui Dumnezeu, a fost sentimentul moral acela, care hotărî în mod deosebit întoarcerea mea la religia catolică.

*

Cu această concluzie, însăreînarea ce mi-am propus ar fi terminată; dar' eu nu pot decât să adaog, că la întoarcerea mea la credința catolică, a contribuit în mod puternic cultul pentru Dante. Credința așa de luminoasă, așa de adânc simțită carea străbate tot poemul sacru, și zmerenia, respectul cu care Dante se iachină în fața dogmei, și autorității spirituale a Bisericii, respectată de Pontificele Roman, nu pot decât să facă cea mai adâncă impresie asupra celui ce se încearcă cu suflet senin să cuprindă gândul lui Dante. Numai credința, carea în dânsul „schintaia ca o stea pe ceriu” (Parad. XXIV),

putea să-i dea lui Dante seninătatea cu care el judecă asupra persoanelor și lucrurilor în mijlocul viforului patimelor și-a războaielor civile și puterea de a proclama sus și tare adevărul, fără de teama de oameni, înaintea celor mari și mici; și singur numai o credință ca a sa, îi putea procura deliciale cele mai fine ale minții în mijlocul calamităților de cari era lovit:

Luce intelectuale piena d'amore,
Amor di vero ben pien di letizia
Letizia che trascende ogni dolore. (Parad. XXX).

Nimeni ca și Dante nu arată atâta parte din Dumnezeu „mostro di Dio tanto sembiante“ (Parad. XXXII) și nimeni mai mult ca dânsul simți în lumea creată opera lui Dumnezeu:

Lo primo ed ineffabile Valore
Quanto per mente e per occhio si gira
Con tant'ordine fè, ch'essere non puote
Senza gustar di Lui chi ciò rimira. (Parad. X).

Și nimeni mai mult ca dânsul ne face să simțim cât e de dreaptă porunca:

Dei tuoi amori a Dio guarda il Sovrano. (Parad. XXVI).

E, a'și zice, fatal, că cei ce se dedică studiilor, mai curând sau mai târziu, să fie asaltați de îndoeli asupra adevărurilor de credință; și sfântul Augustin spunea: „cor nostrum inquietum, Domine“; nu vă speriați o tineri, căci

... nasce a guisa di rampollo
A piè del vero il dubbio, ed è natura
Che al sommo spinge noi di collo in collo (Parad. IV).

Examinați îndoelile voastre cu duhul adevărului, cu liniște sufletească, fără de gânduri secundare, și mai presus de toate, fără de presumpțiune, pentru că taina va rămâne întotdeauna, și pentru că ceea ce se cunoaște este cu mult mai puțin decât ceea ce rămâne să cunoaștem și doctrinele filosofice tocmai de aceea trebuie judecate, nu numai de rațiune, ci mai ales după urmările lor; planta bună se cunoaște de pe sămânța bună; amintiți-vă, că Dumnezeu înseamnă dragoste, dreptate și adevăr, cari sunt temelul vieții sociale, rugați-vă lui și veți reavea pacea:

pe care lumea o batjocorește
Însă răpi n'o poate.

Tradusă de episcop ALEXANDRU NICOLESCU.

Insemnări.

Școlile Blajului. Apelul I. P. S. metropolit a stârnit o însuflețire generală între foștii elevi și eleve precum și între stimătorii instituțiilor noastre culturale. Fiecare se grăbește cu obolul său păstrat prin *hărnicia* și *cinstea* câștigate între zidurile acestor școli să-și arete recunoștința și mulțumita pentru binefacerile primite. Spiritul acesta gata de jertfă e dovada cea mai strălucită, că acest vechiu centru de cultură adevărat românească și de înaltă morală creștină și-a făcut și'n trecut și-și face și'n prezent datorința. Faptul, că I. P. S. s'a simțit îndatorat a apela la ajutorul și sprijinul neamului chiar acum, când s'au înlăptuit doririle noastre de veacuri — la a căror realizare partea leului au avut-o chiar școlile din Blaj — dovedește peste orice îndoială micimea de suflet a aceloră, cari dețin azi în mâinile lor puterea guvernării. Noi însă suntem învățați cu necazul și cu suferința, singurile arme, cari ne-au dus și'n trecut la izbândă în luptele noastre ideale pentru neam și biserică.

Suntem siguri, că Blajul, „*citadela culturii românești*“ cum îl numește A. S. R. Principele Carol, va ieși biruitor și din încercările grele năpăstuite asupra lui prin uneltirile unor oameni mici de suflet și mari de patimi.

Încrederea principală și acum ne'o așezăm în preoțimea noastră conștientă, care pricepe deplin însemnătatea și rostul Blajului și al școalelor sale.

Dacă umiliții preoți ai veacului al 18-lea au știut să răspundă cu atâta marimă și cinste la apelul cucernicului Arhireu Inochentie, colectând 25000 fl. pentru edificarea catedralei, a școalelor, precum și pentru susținerea profesorilor, desigur nici preoții zilelor noastre nu vor rămâne în urma vrednicilor lor înaintași!

Tellus.

*

Frații noștri neuniți — prin glasul autorizat al Telegrafului din Sibiu — au curajul, să someze, c'o prefăcătorie adevărat bizantină pe vrednicii noștri Arhirei, să defecționeze dela singura credință mântuitoare și să se arunce în brațele fericitoare ale „ortodoxismului“. Și aceasta o fac chiar acum când un preot vrednic și de bună credință dela mitropolie din București, Pr. Gala Galaction cu sinceră și pătrunzătoare durere descrie *halul* înspăimântător, în care se află Biserica dominantă, din care lipsește cu totul elementul supranatural,

fiind stăpânit și guvernat întru toate de înaltul minister al cultelor! Iată ce zice între altele cucernicul preot: „Înțelege oricine, acum în ce tragică situație ne găsim. Toată lumea începe să ne ceară virtuți, învățătură, devotament pastoral caractere, fapte mari: — adică, încă pe odată *eternele comori creștine*. Dar, iată cheile acestor comori stau — la noi — în buzunarul lui Iulian Apostatul. Biserica noastră se clatină.

Ce suntem noi azi? *Funcționari, lefegii, vânat politic, trepădușii ministerului de culte.*” Și acestea le spune, nu un *papist* bârfitor, nici un *clarissim*, ci un fruntaș membru însuși „ortodox“.

Tellus.

*

Papa Piu al XI-lea, prin enciclica dela 18 Ianuarie 1924 *Maximam gravissimamque*, permite catolicilor francezi să se organizeze pe baza unor statute, pe cari Consiliul de stat le-a găsit în conformitate cu legile statului. Aceste statute dau bisericii dreptul de a poșeeda imobile, lucru ce nu era cu puțință până aici. Papa aprobă aceste statute numai pentru a fi experimentate și nu obligă pe nici un episcop — să le introducă. Cu toate acestea, în toate diecezele se fac deja organizări pe aceste baze.

Mai înainte de aceste statute, cari crează organizațiile numite: asociațiuni diecezane, s'au pus baze la mai multe sindicate, al căror scop e identic cu al acestor asociațiuni: asigurarea mijloacelor pentru susținerea episcopilor, parohiilor și seminarelor. Guvernul francez a dorit mai mult asociațiunile, ca să arate o oarecare bunăvoință față de biserică. Foarte mulți arhieriei au militat mai mult pentru sindicate, cari se bazează pe legile comune tuturor cetățenilor din Franța, și nu au nici o interpretare favorabilă la bază, prin urmare sunt mult mai sigure. Vom vedea, care tendință se va dovedi mai prielnică pentru biserică.

x.

Predică pe Dumineca fiului rătăcit.

»Incă departe fiind el, l'a văzut tatăl lui și i-s'a făcut milă, și alergând a căzut pe grumazii lui și l-a sărutat pe el«.

Luca, cap 15. stih 20.

În s. evanghelie de astăzi I. A. ați auzit cetindu-se una dintre cele mai frumoase parabole, dintre câte a spus cândva Mântuitorul Nostru Isus Hristos. Ați auzit cetindu-se asemănarea despre fiul cel rătăcit, carea, deși atât de simplu istorisită, ne atrage atât de mult, fiindcă în istoria fiului celui rătăcit noi

recunoaștem istoria vieții noastre proprii și ne convingem din înseși vorbele Mântuitorului nostru despre nemărginita milă a lui Dumnezeu, care e în stare să ierte și cele mai grele păcate.

Să nu ne mirăm deci, dacă această asămănare a servit drept bază atâtor pictori, sculptori și poeți la crearea alor sute și mii de opere de artă neperitoare, dacă s. noastră biserică poruncește preoților săi, ca să o cetească tocmai în această a doua săptămână a Triodului, în această vreme pregătitoare pentru postul mare, și dacă autorii minunatelor noastre cântări bisericești se întrec parecă unii pe alții, cum să preamărească mai cu vrednicie nemărginita milă a lui Dumnezeu arătată de însuș unul născut Fiul său în această mângăietoare asămănare.

Pentruca mai bine să înțelegem această asămănare și mai mult să laudăm mila lui Dumnezeu, cred că e bine să vă arăt între ce împrejurări a spus-o Isus și la ce a referit-o.

Știți cu toții, că Domnul nostru Isus Hristos prin viața și învățăturile sale a cucerit inimile mai multor izraeliteni. Dară nu numai poporul cel ales, ci chiar și mulți dintre păgâni alergară cu drag, ca să asculte pe marele Rabi, pe marele Învățător. Și bunul Isus, care tuturor toate se făcea, îi primea cu drag pe acești păgâni, îi mângăia, îi vindeca, ba mergea chiar și pe la casele lor și mânca cu ei la o masă. Fariseii și cărturarii jidovilor se scandalizaseră însă de această procedură a »Mielului lui Dumnezeu, cel ce ridică păcatele lumii«, și cărteau împotriva lui zicând: »Că acesta pe păcătoși îi primește și mănâncă cu ei«. La aceste imputări răutăcioase ale Fariseilor și cărturarilor Isus răspunde, ca de comun, cu pilde și cu asămănări și le spune deodată trei asămănări, cari toate acelaș înțeles îl au și acelaș lucru vreau să-l dovedească.

Și anume îi întreabă întâi, că oare care dintre ei, având 100 de oi și pierzând una dintre ele, nu lasă pe cele 99 în pustie și o caută pe cea pierdută până când o află pe ea? Sau, care muier, având zece drahme și pierzând una dintre ele, nu aprinde lumina și mătură casa și caută cu dinadinsul până o află? Și apoi, aplicând învățătura, le zice: »Zic vouă, că așa va fi bucurie în ceriuri de un păcătos, carele se pocăiește«. Și pentruca și mai bine să înfățișeze înaintea fariseilor și cărturarilor acest adevăr, le povestește minunata asămănare a fiului celui răătăcit, așa după cum ne-o redă s. evangelist Luca în stitul acela simplu și nepretențios din s. evanghelie de astăzi.

Un om avea doi feciori. Omul acesta este însuși bunul Dumnezeu. Cel mai tinăr dintre feciori este lumea păgână, iară cel mai bătrân poporul jidovesc. Amândoi acești feciori trăiau într-o vreme în țara și în casa tătănelor, trăiau adecă în țara harului sfințitor. Dară feciorul cel mai tinăr, adecă lumea păgână, dela o vreme s'a urit de situația sa, n'a mai voit să fie supus lui Dumnezeu, și-a cerut deci partea ce i-se cădea din avuție și s'a dus într-o țară departe, unde nu mai era sub ochii ocrotitori ai Părintelui, și unde stăpâna alt domn, la părere mai

bun și mai liberal, de fapt însă cel mai mare tiran, adecă diavolul. Și acolo, în țara aceea a libertății presupuse, el a risipit toată averea sa, tot harul primit de la Dumnezeu, toate bunurile sale sufletești, și toate vârtuțile câștigate în casa tatâne-său.

Mai înainte se închina unui singur Dumnezeu, acolo însă el își ridică mai mulți zei pentruca să li-se închine lor, zei străini, cari părtineau păcatul, ba erau chiar înșiși urzitorii păcatului și a desfrânului, ca Bacohus și ca Venus. Și astfel, uitându-și cu totul de Dumnezeu, s'au cufundat în cele mai grozave păcate și-au uitat și de cele mai elementare virtuți, căci »Dumnezeul lor era pântecel« după cum zice s. Scriptură. Din oamenii bătuți de soarte au făcut sclavi, cu cari apoi tratau mai rău decât noi cu animalele, îi duceau la târg și îi vindeau, îi întrebunțau drept păzitori de case, ca noi astăzi pe câini, îi sileau să locuiască în cotețe, îi culcau pe paie, dacă se bolnăveau îi espuneau pe înzula Aesculap din Tibru și îi lăsau să moară de foame: Antoniu și Cleopatra cercau tăria veninurilor asupra sclavilor, Pollio și-a aruncat sclavul în lacul de pești, pentrucă i-a spart o oală. Pe fete le vindeau, femeia n'avea nici un drept în casă, iară mama era servitoarea și animalul de povară al familiei, căci, după cum zice s. evanghelie de astăzi, »fost-a foamete mare întru aceea țară«.

Ce să facă acuma fiul cel mai tinăr, adecă lumea păgână? Dedată cu desfrâul, orbită de patimile și ispitele lumii acesteia, ea nu se mai putea deslipi de ele, căci de așa este firea păcatului, nu înzădar se aseamănă starea păcătoasă cu povârnișul, — »a mers deci de s'a lipit lângă un locuitor dintru aceea țară« adecă lângă diavolul. Dupăce însă diavolul și-a câștigat simpatia și favoarea lumii păgâne, n'a mai rămas tot stăpânul acela bun și liberal de mai înainte, ci s'a făcut tiran, și a trimis-o să pască porcii, și într'atâta a umilit-o încât »n'a lăsat-o să-și sature pântecelul său nici chiar de roșcobe, cari le mânâncă porcii«.

Ajunsa într'acest hal lumea păgână însă a trebuit să se convingă, că în forma aceasta nu mai merge. Deja Sofocle zice »că păcatul s'a prea încuibat în societatea omenească« și tot cam așa se exprimă și Socrate, Democritos, Seneca, Suetonius și Horațiu; iară Tacitus exclamă: »Nulla spes, nisi desperatio« — nu mai avem nici o nădejde în spre mai bine, trebuie să desperăm. Să nu ne mirăm deci, dacă și lumea păgână s'a urit în sfârșit de această stare umilită, și și-a venit în ori zicând: »Câți argați ai tatălui meu se satură de pâne, iară eu mor de foame! Sculamă-voi și mă voi duce la tatăl meu și voi zice lui: Tată greșit-am la ceriu și înaintea ta și nu sunt mai mult vrednic a mă chema fiul tău: fă-mă ca pe unul din argații tăi. Și sculându-se a venit la tatăl său«.

Și acuma să ne întoarcem privirile de cătră fiul cel ră-tăcit, de cătră lumea păgână, spre omul cel ce avea doi feciori, adecă spre Dumnezeu. Părintele acesta nu este asemenea al-

tora, jignit până la neîmpăcare de purtarea fiului său, mâniaș și răzbunător, ci un ideal de bunătate, îndelung răbdător și mult milostiv, căci doară el a zis prin profetul său Ezechiel că: »Fărădelegea celui fărădelege nu-i va strica lui, ori în ce zi se va întoarce dela fărădelegea sa«, »ci de vor fi păcatele lui ca mohorâciunea, că zăpada le voi albi, iară de vor fi ca roșala, ca lâna le voi albi«, dupăcum se zice la Isaie prorocul. Văzându-și deci el feciorul slab, amărît, cu hainele zdrențuite, bătut de toate valurile și vijeliile vieții, ca vai de capul lui și agitat peste măsură, »alergând a căzut pe grumazii lui și l-a sărutat pe el«. Nu l-a lăsat să aștepte, pentru că bine știa, că o singură pedecă, cel mai mic dispreț, este în stare să-l împedecă pentru totdeauna de a se mai pocăi; de aceea »încă departe fiind el, l-a văzut tatăl lui și i-s'a făcut milă și alergând a căzut pe grumazii lui și l-a sărutat pe el«.

Dar' Tatăl îndurărilor nu se oprește aci, ci îl îmbracă în haina cea mai frumoasă, îi pune inel în deget, îi dă încălțăminte în picioare, ucide vițelul cel mai gras, chiamă lăutarii și se veselește dimpreună cu întreagă casa sa, »câci fiul meu acesta mort era și a înviat, și perdut era și s'a aflat«.

Iată în ce chip minunat își motivează bunul Isus procedura sa față de păgâni! Pentru ce să nu vorbească cu ei? Pentru ce să nu-i primească cu dragoste la sânul său de Părinte? Pentru ce să nu umble în societatea lor și să nu mănânce cu ei la masă, el, Mielul lui Dumnezeu cel ce ridică păcatele lumii?

Dară fariseii și cărturarii fățarnici invidiază soartea fiului celui rătăcit, invidiază soartea păgânilor primiți cu dragoste la sânul părintesc al lui Isus, nu pot suferi mila aceasta mare; inima lor răutăcioasă se revoltă împotriva lui Isus, și el atunci nu-i ceartă cu asprime, zicându-le ca de comun »Vai vouă fariseilor și cărturarilor fățarnici«, ci face o antiteză puternică, și iarăși prin pildă le arată lor oglinda sufletelor lor negre și răutăcioase, dovedind totdeauna marea deosebire ce este între mila lui Dumnezeu și între mila oamenilor, și continuă asămănarea, zicând: »Iară feciorul lui cel mai mare era la câmp, și când a venit și s'a apropiat de casă, a auzit cântece și jocuri. Și chemând un fecior l-a întrebat: Ce sunt acestea? Iară el a zis lui: Pentru că fratele tău a venit; și a junghiat tatăl tău vițelul cel gras, căci l-a văzut sănătos. Și s'a mâniaș și nu vrea să vină«. Așadară feciorul cel mai bătrân nu numai că nu s'a bucurat și el de întoarcerea fratelui său celui rătăcit, ci dimpotrivă s'a mâniaș. »Iară tatăl său ieșind l-a rugat pe el. Iară el răspunzând a zis tatâne-său: Iată atâția ani servesc ție și nici odată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietini mei. Iară când a venit fiul tău acesta, carele a mâncat cu curvele avuția sa, junghiași vițelul cel gras. Iară el i-a zis lui: Fiule, tu în toată vremea ești cu mine, și toate ale mele ale tale sunt. Ci se cădea a ne veseli și a ne bucura, căci fratele tău acesta mort era și a înviat și perdut era și s'a aflat«.

Iată așadar marea deosebire dintre mila lui Dumnezeu și mila oamenilor! Dumnezeu se îndură de fiul cel rătăcit, îi iasă în cale, îl sărută, precând fratele său cel mai mare, adecă fariseii și cărturarii de pe vremea Mântuitorului și lumea noastră modernă, se mânia, nu vrea să între, înzădar îl chiamă tătâne-său, își arată mânia sa și și-o și motivează.

Lumea nu are milă, ea nu cunoaște îndurarea, dupăcum vedem și în viața de toate zilele.

Facem un singur păcat și vine dreptatea pământească și ne arde pe frunte cu fierul roșu al infamiei, pentruca toată lumea să știe că am păcătuit, și nu numai atât, ci ne mai scrie și în cartea sa cea neagră, ca nu cumva să ne uite. Și ne venim și noi în ori, și ne întoarcem dela păcatele noastre, vrem să începem o viață nouă, să intrăm iarăș la locul de mai înainte, dar lumea ne arată cu degetul, deschide cartea cea neagră și ne mână iarăși în țeara aceea departe. Dumnezeu însă face cu totul altfel: și el ne pedepsește, și el ne desbracă de haina cea albă primită în s. botez, îndată ce păcătuim, dar cât ce ne venim în ori, și ne cugetăm la aceea, câți argați de-ai tatălui nostru se satură de pâne, iară noi perim de foame; îndatăce rostim acel: »Sculamă-voi și mă voi duce la tatăl meu și voi zice lui: Tată, greșit-am la ceriu și înaintea ta și de acum nu mai sunt vrednic a mă chema fiul tău, fă-mă ca pre unul din argații tăi«, îndată ce ne apropiem de scaunul mărturisirii, fie păcatele noastre mai mari decât ale lui David, și ale jidovilor, mai mari decât ale lui Pavel, Petru și Magdalena, mai mari chiar și de cât al lui Iuda, — ne primește cu brațele deschise, ne sărută, ne așează la masa sa și nu se îndestulește numai cu vițelul cel mai gras, ci lasă să fie junghiat însuși unul născut fiul său, și din carnea lui ne dă de mâncare și din însuși preaseump sângele lui de beut și locul lăutarilor îl cuprind toți sfinții săi îngeri dimpreună cu ceata sfinților din ceriuri.

Poate-se așadar și numai închipui o mai mare dragoste și o mai nemărginită milă de oameni decât aceasta?

Și noi totuși stăm bucuroși în țara aceea departe și nu îndrăznim să ne apropiem de casa noastră părintească?

Să ne încredem și noi în marea milă a lui Dumnezeu I. A. Să recunoaștem și noi în istoria fiului rătăcit din s. evangelia de astăzi icăna sufletului nostru celui păcătos.

Și nouă ne-a mers bine oarecândva în casa Părintelui nostru, în țara harului dumnezeesc, până eram încă sub aripile ocrotitoare ale Tatălui din ceriuri, până ne era încă albă haina primită în s. botez. Dară mai târziu ne-am răzvrătit împotriva rânduielei celei bune din casa părintească, am dorit să mâncăm și noi din mărul cel oprit al păcatului, ne-am cerut partea ce ne competea din așuție și am risipit-o, trăind întru desmierdăciunile păcatelor. O, dară noi am fost mai răi decât fiul cel rătăcit. Pentrucă el cel puțin averea sa n'a folosit-o tocmai împo-

triva tătânesău, precând noi tocmai darurile primite dela Dumnezeu le-am folosit spre a-l iatrista și vătâma. Fiul rătăcit cel puțin n'a vătâmat pe tatăl său în față, pe când pe noi totdeauna ne vede Dumnezeu. El numai o singură dată l-a vătâmat, și după ce s'a întors, a rămas în casa părintească, noi însă de câte sute de ori!

Să nu desșerăm însă! Mila lui Dumnezeu nu este ca a oamenilor. Dacă el a iertat pe David, pe Pavel, pe Petru și pe Magdalena, și pe noi ne va ierta, căci »el nu voiește moartea păcătoșului, ci ca să se întoarcă și să fie viu«. Să ne venim deci și noi în ori, să nu mai rămânem slugile aceluia stăpân preatiran, care nici chiar de roșcobeles cari le mănă porcii nu ne lasă a ne sătura pânțelele nostru, ci să zicem și noi cu fiul cel rătăcit: »Sculamă-voiu și mă voiu duce la tatăl meu«. Iar Ție Doamne deabunăseamă că ți-se va face milă de noi, ne vei cuprinde în brațe, ne vei cădea pe grumazi și ne vei săruta, că îndurat și iubitor de oameni Dumnezeu ești și ție mărire și închinăciune îți înălțăm Tatălui și Fiului și Spiritului sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor Amin.

Pr. M.

Predică pentru Dumineca lăsatului sec de carne.

»Adevăr zic vouă, încât ați făcut unuia dintre acești frați mai mici ai mei, mie ați făcut«.

(Mat. XXV. 40.)

Ori unde vom merge și ori încătrău vom privi, vom observa îndată, ce mare deosebire este între om și om în toate privințele, dar mai cu seamă în privința bunăstării materiale. Vom vedea pe unii locuind în palate minunate, încunjuțați de o ceată de servitori, gata a face totul pentru stăpânul lor, iară pe alții locuind în peșteri și spelunci ori în cocioabe mai josnice decât ale animalelor, trăind în năcazuri și lipse continue, flămânzând și însătoșând, nebăgați în seamă de nimenea, batjocoriți și persecutați de toată lumea, deveniți cu adevărat »ocară celor întru îndestulare și dispreț celor mândri« cum zice s. Scriptură.

O, dar săracii zilelor noastre sunt cu toate acestea fericiți pe lângă sclavii păgânismului. Celce a cetit vre-odată istoria lumii, nu a putut să nu se cutremure cetind despre soarta acelor nefericiți. Ei nu erau oameni, ci o parte din averea cutărui bocotan, »res mancipi« după cum

li numește dreptul roman, zic o parte din averea cutărui bocotan, care avea »greges ancillarum« și »legiones mancipiorum«, adică turme de servitoare și legiuni de vânduți adică de sclavi, pe cari nici nu-i știa cu numele, cum ne știm noi vitele sau caii, ci trebuia să i-i țină în evidență un alt sclav, pe care tocmai din acest motiv îl porecleau »nomenclator«. Acești nefericiți erau cu totul supuși stăpânilor lor, ei erau vitele domnului și purtau jugul în grumaz și arau pământurile; ei erau păzitorii caselor, niște câni vorbitori, cari își aveau cușculia îndată la intrare și erau legați cu lanțuri; dacă cumva fura vre-unul dintrânșii ceva, domnul său îl judeca la moarte, în cazul cel mai bun la sbiciuire și li înfierau fruntea cu litera »F«, — Fur — ca toată lumea să-l știe. Dacă îmbătrâneau li vindeau neguțătorilor, cari apoi li foloseau parte la vâslitul corăbiilor, parte li ucideau și cu carnea lor săturau fiarele coloseului și peștii lacurilor pompoase. Și apoi, ca să fie și mai nefericiți, în această stare din urmă nici mângâierea religiei nu le era dată, pentrucă zii păgânilor erau inșiși aristocrați și tirani, cari numai de cei bogăți se îngrijeau.

Și din această scurtă descriere se poate vedea, ce deosebire mare este între săracii de astăzi și între sclavii vechimei. Și oare cine a schimbat în spre mai bine soarta amară a desmoșteniților? Oamenii? Oamenii toți oameni au fost de când e lumea. Societățile de binefacere? De acestea n'a cunoscut lumea până după Hristos. Statele? Nici prin gând nu le trecea. A trebuit să vină însuși Fiul lui Dumnezeu și să se facă asemenea acestor robi, pentruca să-i poată înălța la gradul de oameni. El, chiar la începutul vieții sale, prin nașterea sa sărăcăcioasă, a fost singurul dintre oameni, care n'a venit să mai înmulțească drepturile și prerogativele bogăților, ci ca să schimbe în spre mai bine soarta sclavilor, să șteargă lacrimile văduvelor, să aline durerile orfanilor, să ușureze viața celor ce sufăr și sunt bătuți și chinuți. El a fost singurul dintre oameni, care s'a încumătat să scrie pe flamura sa cuvintele, nemai auzite până atunci: »Veniți la mine toți cei împovorați, toți cei oropsiți, toți cei năcăjiți, toți cei persecutați, toți cei ce plângeți și vă chinuți, veniți cu toții, căci eu vă vo

sușura pe voi!» Și prin aceasta a venit în contradicere cu lumea, care nu cunoștea mila, și habar nu avea încă de așanumitul umanism. Și Isus n'a băgat în seamă murmurul bogăților, ci a continuat a-și espune principiile sale, fără frică, fără considerare, deși murmurul atotputernicilor creștea din ce în ce și-l amenința nu numai cu neplăceri, ci chiar și cu primejdie.

S'a suit odată, incunjurat de învățăceii săi și de multime mare de popor de prin toate părțile țării jidovești, într'un munte și de acolo a început să-și espună, în toată splendoarea lor, principiile sale nouă și legile cele mai de căpetenie, după cari au să se îndrepte cei ce vreau să între întru împărăția lui Dumnezeu. Cei ce au învățat istorie biblică își vor aduce aminte, că și Dumnezeu Tatăl tot de pe un munte ca acesta a dat cele 2 table de legi profetului său Moise, ca să fie povățuitoare poporului său Israil. Atunci însă acele legi s'au dat poporului între tunete și fulgere, așa că însuși Moise se îngrozise de aceea priveștițe, pe când acestea le dă Fiul său, cu fața senină și blândă. Legile Testamentului vechiu trebuiau deci să fie aspre și grele, pe când acestea blânde și mângâitoare. Iară pentruca mai bine să le înțelegem, voi arăta întâi modul de gândire al lumii păgâne, care este aproape egal cu al lumii moderne.

Lumea zicea și resp. zice: Fericiți sunt bogății, pentrucă ei își pot împlini toate poftele și își pot crea ceriul deja aici pe pământ; iară Hristos: Fericiți sunt cei săraci cu spiritul, că a acelora este împărăția cerurilor. Lumea: Fericiți sunt cei ce-și pot răzbuna după plăcere, cei ce-și varsă veninul, asemenea viperii, asupra celor ce li-se împotrivesc; Hristos: Fericiți sunt cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul. Lumea: Fericiți cei ce nici nu cunosc năcazul și supărarea, chinul și munca, pentrucă mângâierea oamenilor este a fi veseli și a trăi cu bine. Hristos: Fericiți sunt cei ce plâng, că aceia se vor mângâia. Lumea: Fericiți cei ce se împărtaşesc din belșug din roadele bucuriei și ale plăcerilor, pentrucă nici când nu poate gusta omul de ajuns din ele și viața e atât de scurtă; Hristos: Fericiți sunt cei ce flămânzesc și însătoșează de dreptate, că aceia se vor sătura. Lumea: Fericiți cei ce pot îngriji de sine

înșiși, pentru că fiecare lui își este mai aproape, iar la ajutor străin nu prea poți conta. Hristos: Fericiți sunt cei milostivi, că de aceia se vor îndura. Lumea: Fericiți cei ce-și pot îndestula toate poftele cele senzuale; Hristos: Fericiți sunt cei curați la inimă, că aceia vor vedea pe Dumnezeu. Lumea: Fericiți cei ce nu-și lasă dreptul lor, chiar și dacă ar ajunge până la cuțite, căci altfel se fac de rușine și deaproapele lor îi biruește; Hristos: Fericiți sunt cei făcători de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema; Lumea: Fericiți sunt pe cari îi poartă oamenii pe palme, lingușindu-li-se și închinându-li-se lor, pentru că asta e fericirea adevărată. Fericiți veți fi când vă vor prețui oamenii cât mai mult și vă vor lauda și distinge. Iară voi fericiților, cari ați ajuns la culmea fericirii pămâtenene — bucurați-vă și goliți până-n fund păharul fericirii, că v'ați ajuns toate scopurile iar dincelo de mormânt nu mai este viață; Hristos: Fericiți sunt cei persecutați pentru dreptate, că a celora este împărăția cerurilor și Fericiți veți fi când vă vor batjocori pe voi și vă vor alunga și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind pentru mine. Bucurați-vă și vă desfățați, că plata voastră multă este în ceruri.

Câtă deosebire între principiile lumii și ale lui Hristos! În cele dintâi îl vedem pe omul egoist și îndobitocit, al cărui Dumnezeu este pântecul și eul său propriu, iar în acestea pe omul care pare că îndumnezeie prin Dumnezeu-omul Hristos.

Și cu toate acestea principiile Lui au biruit. Și nu e mirare, căci El întreaga viață și-a întocmit-o pentru desrobirea și fericirea celor oropsiți: s'a născut din părinți pămâteneni săraci, într'o peșteră săracioasă, a crescut ca biet ucenic și calfă în lucrătoria tatălui său adoptiv Iosif; când a fost de 30 de ani a căutat prietinia pescarilor săraci și a ajuns în mai multe rânduri de nu avea ce mânca și nu avea unde să-și plece capul său, ba nici atâția bani nu avea, ca să-și poată plăti darea, ci a trebuit să scoată banii de dare din pântecul unui pește. Se înțelege de sine, că apoi au și venit la el toți săracii și oropsiții, toți amărății și chinuiții, toți cei persecutați și desmoșteniți, ca omul

acesta mare, profetul acesta, rabi acesta, care s'a încumătat să le țină și lor partea, să le ușureze sarcina. Și au văzut bieții oameni, că acesta le este într-adevăr binevoitor și prietin, căci le vorbea lor de o împărăție, care va fi mai cu seamă a săracilor și a aceloră, cari intruzesc condițiile de viață ale săracilor, anume: a celor ce sunt blânzi, întristați, flămânzi, setoși, mi-ostivi, curați la inimă, făcători de pace, și persecutați; le vorbea lor de o împărăție, în care cu greu vor putea intra bogății, căci le zicea lor: »Ori cine va vrea să fie prietin lumii, vrăjmaș lui Dumnezeu se face« și iarăși »Cu anevoie va intra bogatul întru împărăția cerurilor« și mai departe: »Că mai lesne este cămilei a trece prin urechile acului, decât bogatului întru împărăția lui Dumnezeu«. Și veneau bieții oameni și-i sorbeau cuvintele și-l mâncau cu ochii și nu le trebuia lor nici de mâncare, numai să-l auză pe Rabi, așa că i-s'a făcut milă de ei, căci odată erau la 5000 de inși și nu mai aveau ce mânca și, ca să nu flămânzească, din cinci pâni și 3 pești i-a săturat pe toți.

Dară va zice cineva: dacă numai atâta a făcut Hristos pentru cei săraci, apoi n'a făcut nu știu ce, căci toate câte a făcut sunt pentru lumea cealaltă. Numai cât cei ce vin cu astfel de obiecțiuni nu prea cunosc istoria, căci nu știu, că înainte de Hristos erau numai domni și sclavi, la școală numai bogății învățau, nu erau spitaluri, nu orfanotrofii, nu case pentru săraci, și că toate acestea legea lui Hristos le-a înființat, nu umanismul modern, cum se crede astăzi. Citiți, rogu-vă, cartea: »Roadele milei creștine« scrisă în temnița din Aiud de un biet preot român, care în urma unei crime a fost silit să-și expieze păcatul în aceea temniță, și vă convingeți, ce este în stare să producă mila creștinească cu copiii criminalilor și cu inșiși criminalii și atunci veți vedea, ce a făcut Hristos pentru oropsiții neamului omenesc.

Pe lângă toate acestea însă, cum de avem și astăzi atâția săraci? Cum de le merge săracilor astăzi în multe privințe mai rău decât înainte de Hristos? Așa I. A., că nu ținem legile lui Hristos; pentru că numai eu numele suntem creștini, iară de fapt suntem în multe pri-

vințe mai răi decât păgânii dinainte de Hristos; pentru că noi credem, că tot ce avem este al nostru și că suntem stăpâni deplini peste averile noastre, deși nu este tocmai așa.

Dl. N. Isus Hristos n'a împărțit moșiile bogaților între săraci, dar s'a îngrijit, ca cei săraci să aibă cu toate acestea de toate, și aceasta a făcut-o prin porunca milosteniei; pentru că a poruncit bogaților să dea milostenie, să împărțească adevăratul prisosul avuțiilor lor săracilor, cari nu au nimica, zicând: »Din cele ce aveți voi dați milostenie«. V-am dat vouă cu prisosință din toate bunurile pământului, folosiți-le, dară grijiti, că prisosul nu este al vostru, ci al săracilor. Luați pildă dela fapăturile mele cele neînsuflețite și vedeți că și acelea numai atâta consumă din nutremânt, cât le este de trebuință, iară ceea ce le întrece dau celorlalte. Când plouă o ploaie bogată pe pământul cel însetat și uscat, pământul numai atâta primește, numai atâta bea, cât îi este lipsă pentru umezeală, iară cealaltă apă o sloboade să curgă la alt hotar, la alt pământ însetat, ca și acela să se folosească. O viță de vie, dacă a tras atâta umezeală cât îi este de lipsă, cealaltă apă o lasă la altă viță, mai slabă, zice unul dintre cei trei luceferi ai literaturii române, protopopul Petru Maior în propovădaniile sale minunate, și aceasta o vedem la flori, la bucate, la ierburi, cu un cuvânt la toate viețuitoarele mici și mari, și vedem și aceea, că dacă vreuna dintre fapături este prea lacomă, piere: pământul se prefăce în mocirlă, ierburile îngălbinesc și-n sfârșit se prăpădesc, animalele se înecă ș. a. m. d. Pentruce să fim numai noi oamenii, coroana fapturilor, atât de egoiști și ceea ce nu putem mânca și bea să încuiem în lădoaie și în pivniță, nu cumva să ajungă ceva și în gura bieților săracii! Mai bucuros dăm șoarecilor și gărgărițelor și mucezelii, decât săracilor. Nu zice Dl., să dăm tot ce avem, asta numai celor ce vreau să fie desăvârșiți le-o recomandă, ci zice: »Din cele ce aveți voi dați milostenie«, așadară din cele ce avem, din prisosul nostru. Iar, pentru că mai tare să ne tragă inima față de săraci, Dumnezeu se identifică oarecumva cu ei și zice: »Cel ce miluește pe sărac, dă împrumut lui Dumnezeu, și după darea lui se

va răsplăti lui« (Pilde XIX, 17). Așadară, de câte ori dăm ceva săracilor, îl împrumutăm pe Dumnezeu, și eu cred, că cine și-a câștigat pe însuși Dumnezeu de dă-tornic, nu va rămânea de pagubă, căci „după darea lui se va răsplăti lui« zice Dl prin înțeleptul Solomon.

Dl N. Isus Hristos însă, care n'a venit să strice legea Testamentului Vechiu, ci ca să o plinească pe ea, nu s'a îndestulit cu atâta. A văzut adecă, cum bogații nu prea dau bucuros împrumut nici lui Dumnezeu Tatăl, s'a hotărit deci să plinească, să desăvârșească și această lege și a zis: »Adevăr zic vouă, întru cât ați făcut unuia dintre acești frați mai mici ai mei, mie ați făcut«. Adecă, de acum înainte cei ce nu dați săracilor, mie nu-mi dați. Tatăl meu și-a cerut câte o părticică din averea voastră împrumut, voind să vi-o răsplătească apoi însutit, și voi tot nu v'ați muiat, dreptaceea eu vă zic vouă, că saracii aceștia sunt de aci înainte eu însumi. Eu însumi vă cer milostenie prin gura săracilor: când le dați lor, mie îmi dați și când nu le dați lor, mie nu-mi dați. Iară celor ce faceți milostenie vă zic: »Veniți binecuvântații Părintelui meu, de moșteniți împărăția lui Dumnezeu, care e gătită vouă dela întemeierea lumii. Că am flămânzit și mi-ați dat de am mâncat, însătoșat-am și mi-ați dat de am beut, străin am fost și m-ați primit, gol, și m-ați îmbrăcat, bolnav am fost și m-ați cercetat, în temniță am fost și ați venit la mine«. Iară celor ce nu faceți milostenie vă zic vouă: »Mergeți dela mine blăstămaților în focul cel de veci«. Iată dară cât de bine s'a îngrijit Dl. N. Isus Hristos de săraci: în lumea cealaltă punându-le în prospect împărăția ceriurilor cu toată fericirea de acolo, iară în lumea aceasta poruncind bogaților să dea milostenii, căci altfel nu vor putea intra întru împărăția sa. Numai acum înțelegem noi vorbele Mântuitorului: »Că pe săraci pururea li aveți cu voi«, da, căci săracii sunt de lipsă pentru intrarea bogaților întru împărăția ceriurilor, și astfel a deslegat cea mai grea chestiune a tuturor timpurilor, chestiunea socială, și a potrivit atât de minunat aceste două clase de oameni, făcând fericirea celorlalți, și anume săracii nu pot trăi fără bogați aici pe pământ, iară bogații nu pot intra fără săraci în ceriuri.

Să medităm așadară bine asupra s. evanghelii de astăzi și să urmăm porunca Domnului de a face milostenie, mai cu seamă în aceste vremuri grele, când în tot colțul dai de o văduvă ori de un orfan, pe când atâția bogăți și fericiți de mai înainte au sărăcit, și iarăși atâția săraci și chiar zdrențoși dinainte de războiu s'au îmbogățit. Căci dacă am ținea cu mic cu mare această poruncă a Domnului, în scurt timp s'ar micșora numărul săracilor și nu am mai vedea aceea neegalitate cumplită și tirană, că unii mănâncă și beau până nu mai pot, pe când alții se târăsc pe pământ și gem în sărăcie și nefericire cumplită; atunci nu ar fi între noi nefericiți numai cei fărădelege, nu ar fi alte lacrimi, decât acele ale pocăinții, nu alte suspine decât acele pentru ceriuri, nu ar fi alți săraci, decât călugării, cari de bună voie se lapadă de lume. Atunci și bogății ar auzi răsunând de pe buzele Mântuitorului cuvintele: »Veniți binecuvântații Părintelui meu, de moșteniți împărăția, care e gătită vouă del. întemeierea lumii. Că am flămânzit și mi-ați dat de am beut, străin am fost și m-ați primit, gol și m-ați îmbrăcat, bolnav și m-ați cercetat, în temniță am fost și ați venit la mine!« Și aceasta e ceea ce le și dorim cu toții. Amin.

Prof. IULIU MAIOR.

Predică pentru Duminica lăsatului de brânză.

»Iară tu, postind, unge-ți capul tău și fața ta o spală«. (Mat. VI. 17.)

I. A! Prăznuim astăzi Duminica lăsatului de brânză, ori cum se mai numește de cătră poporul credincios: prinderea postului; dar mai prăznuim totodată și scoaterea strămoșului Adam din paradisul desfătării. Evangelia, ce ni-s'a cetit astăzi, este plină de îndemnuri la pocăință, dar mai ales la cea mai bună cale a pocăinții, care este postul, și s. noastră biserică ne mai îndeamnă, a nu știu a câtea oră, și la lăpădarea de averile lumii ace-

steia și la câștigarea unei averi mai cu preț în cealaltă lume, pentru că unde este comoara noastră, acolo este și inima noastră.

Scopul de căpetenie al evangheliei și al tuturor cântărilor dela vecernia și utrenia de astăzi este însă, să ne îndemne la post. Pentru aceea a și pus pentru ziua de astăzi pomenirea scoaterii strămoșului nostru Adam din paradisul desfătării. Precum adevărat Adam prin neînfrânarea poptelor sale, mâncând din pomul cel oprit, a fost scos din paradis, așa vom fi isgoniți și noi la vremea sa dela porțile raiului pentru neînfrânare. Dimpotrivă, înfrânându-ne poptele, vom ajunge la ținta noastră din urmă, care este vederea fericitoare a Domnului și Dumnezeuului nostru.

Oamenii vremurilor noastre, să le zicem pe nume, oamenii moderni, strâmbă însă din nas, când aud despre post. Postul, zic ei, este o prostie, este bun pentru oamenii dela sate, și a mai fost bun pentru cele trecute vremuri. Să pretindă însă biserica astfel de lucruri dela noi, oamenii moderni și civilizați, este prea mult. Prin urmare noi nu postim.

Veniți deci I. A. să facem astăzi lumină deplină în privința postului și să vedem, cine are dreptate, oamenii moderni ori învechita de biserică, și apoi, ca oameni cu minte, să urmăm pe cel ce are dreptate.

Biserica a poruncit postul din două motive 1., pentru că să-și dedeie credincioșii la stăpânire de sine și astfel să crească din ei oameni de caractere, 2., pentru că să dea prilej creștinilor, să se dovedească ascultători și prin aceasta să-și câștige cât mai multe merite pentru împărăția cerurilor.

Postul poruncit de biserică este foarte greu, din motivul, că acela este poruncit încă din veacurile cele dintâi ale creștinismului, când oamenii erau mult mai creștini decât astăzi, și pentru că s'a dat această poruncă de către episcopii, cari trăiau, fie în Roma, fie în Constantinopol, unde este foarte ușor a posti. Să nu mâncăm carne și nici un fel de mâncare, pregătită cu unsoare de animale cu sângele cald, în anumite zile ale anului, iară în zilele de ajun, pe lângă aceasta, să nu

mânânci decât odată la zi! Credeți că porunca aceasta e grea pentru sudul și orientul Europei? Nici decât. Poftim și căutați, cine mănăcă în Italia și în Turcia de astăzi carne de porc și mâncări pregătite cu unsoare de porc! Foarte puțini, pentrucă acelea sunt mâncări grele pentru părțile acele ale lumii. Ce mare lucru este, să nu mânânci tu carne în Italia și-n Asia mică, unde ai unt delemnul cel scump și minunat, ai peștii cei mai gustoși, ai lămâi și portocale prin toate pădurile, ai smochine, stafide, prune turcești, castane și mai știu eu câte alte bunătăți?! Să mai luăm apoi în considerare și faptul, că pe vremea aceea oamenii nu lucrau așa din greu ca astăzi, pentrucă nu erau fabricile cele omoritoare de trupuri și nu era zoala aceea mare care este astăzi. La noi, între împrejurările noastre, postul oriental este foarte greu, aproape cu neputință de ținut, pentrucă noi n'avem ce mânca în post, decât fasole și curechiu și iarăși curechiu și fasole, celelalte mâncări de post fiind scumpe mama focului.

Biserica apuseană, ca mai practică, chiar de aceea a și îmblânzit postul, și ea pretinde să se rețină credincioșii numai dela mănăcarea de carne, mâncările albe: ouăle, laptele, brânza și celelalte permițându-le. Biserica noastră unită dă și ea dispenză dela postul cel strict, ori cui o cere aceasta. Prin urmare postul nu este greu de ținut. Nu-l poți ținea, așa după cum este poruncit, n'ai decât să-i spui preotului și el cere dispenză dela arhieru, care o dă foarte bucuros. Așadară spusa oamenilor moderni, că postul nu se poate ținea, nu stă.

Să vedem însă, că nu cumva au dreptate, eând spun, că postul este bun pentru țărani, dar nu pentru oamenii civilizați.

Cine a dat porunca postului? Biserica. Are ea drept să dea porunci? Are. Pentru ce a dat biserica porunca postului? Pentru stăpânirea de sine și pentru ascultare. Dar oare numai țărani trebuie să fie de omenie și ascultători? Se pare că la noi cam așa ar vrea unii să se întâmple, eu cred însă că voi, I. A sunteți de altă părere, și ziceți, împreună cu mine, că dela cap se'mpute peștele. Dacă conducătorii sunt răi, dacă

sarea este stricată și lumina întunecoasă, cum va fi poporul? — Va să zică, nu stă nici această părere a modernilor.

Dimpotrivă, dați-mi voie să vă dovedesc, foarte pe scurt, că postul este o instituție minunată, atât pentru trup cât și pentru suflet. Iată pentru ce:

1. Celce postește își întărește sănătatea și-și lungeste firul vieții. Cei 3 tineri din curtea lui Nabucodonozor mâncau foarte puțin și numai zarzavaturi, cu toate acestea deja după 10 zile erau mai frumoși la față decât ceilalți, dupăcum ne povestește Daniil profetul. Pustnicii din pustia thebană posteau foarte mult și au murit cu toate acestea la etate de peste 100 ani, ca de pildă s. Antoniu pustnicul și s. Pavel pustnicul. Sfântul Alfonso Maria de Ligouri, mort la anul 1787, a postit în fiecare Sâmbătă în cinstea P. V. Maria cu pâine și cu apă și a murit la vârstă de 90 ani. Strămoșul medicilor noștri, grecul Ipcrate, a trăit 140 ani și a fost totdeauna sănătos; întrebând, cum a putut ajunge la așa adânci bătrânețe, a răspuns: »Nu m'am săturat niciodată în viață«. Poporul nostru postește până nu mai vede bine, și chiar și când mănăcă de dulce, trăiește ca vai de el, cu toate acestea este mult mai sănătos decât noi domni și mi-se pare, că copiii de țaran totdeauna țin piept cu oricare domnișor gingaș dela orașe. Când ni-se strică stomacul, medicii ne prescriu întâi și mai întâiu post, și chiar și ajun.

2. Prin post ne ascutim mintea. Daniil profetul, deși se nutria numai cu legume, era cel mai cuminte om dela curtea lui Nabucodonozor. Și apoi mai știe toată lumea, că cu stomacul încărcat nimenea nu poate studia, de aci zicala latinească: »Plenus venter non studet libenter«.

3. Prin post ne întărim voința. Oamenii postelnici sunt de regulă caractere firme și luptă cu mult mai ușor împotriva ispitelor decât cei veșnic sătui. Dupăcum o cetate se cuprinde mai ușor prin infometare, întocmai așa ne putem înstăpâni și noi asupra trupului nostru, prin post. Postul este în mâna sufletului nostru, ceea ce este frâul cailor în mâna vizitiului. Diavolul ne cucerește

mai ușor prin mijlocirea trupului, prin gădiliturile pe cari ni-le îmbie; prin post ne încătușăm însă trupul, nu cumva să ne tradeze, în caz de luptă, dușmanului.

4. Prin post câștigăm o seamă de virtuți. Omul postelnic se roagă mult lui Dumnezeu, este blând, îndelung răbdător și curat. Păcatul necurăției este cel mai mare dușman al postului. În măsura în care scade animalul din om, se întărește sufletul.

5. Prin post ni-se iartă păcatele. Ninivitenilor pentru ce le-a iertat Dumnezeu păcatele? Pentru că s'au pocăit prin post. Prin călcarea poruncii, de a se reținea dela mâncarea din pomul binelui și al răului, a căzut Adam, prin post ne ridicăm noi. Prin post se mai iartă și foarte multe pedepse din purgator.

6. Oamenii postelnici sunt ascultați repede de către Domnul. Astfel sutașul Corneliu din s. Scriptură a postit până la 3 ore după prânz și atunci Dumnezeu i-a ascultat rugăciunea și i-a trimis un înger. Când a voit Holoferne să cucerească cetatea Bethuliei, locuitorii s'au pus pe post și rugăciune și, după cum știți din s. Scriptură, Iudita i-a scăpat de Holoferne, tăindu-i capul. Cororii, înainte de a pleca toamna în țările mai călduroase, după spusa învățaților, nu mănâncă aproape nimica, ca să poată sbura mai ușor, — tot așa ne ușurăm și noi postind, întărindu-ne aripile, ca mai ușor să putem sbura spre Dumnezeu.

7. Prin post câștigăm și grații extraordinare. Moise numai după post a putut să vorbească cu însuși Dumnezeu pe muntele Sinai. Lui Ilie i-s'a arătat Dumnezeu pe muntele Horeb după un post mai îndelungat.

8. Postelnicii sunt răsplățiți de Dumnezeu chiar și după moarte. Moise și Ilie au postit mai mult dintre sfinții testamentului vechiu, de aceea i-a învrednicit Dumnezeu să apară și ei alături de Domnul Hristos la schimbarea sa la față. Și Ioan Botezătorul se îmbrăca în păr de cămilă și postea în pustie, mâncând numai roșcove, de aceea l-a învrednicit Dumnezeu să fie singurul om născut din muiere, afară de P. V. M., scutit de păcatul original.

Cu un cuvânt postul este o armă puternică în mâinile bisericii, cu ajutorul căreia ne ferește de cele mai multe primejdii și ne întărește împotriva dușmanului nostru celui mai mare, care este trupul.

Și dacă postul s'a dovedit de o armă atât de bună în trecut, pentruce să nu o folosim și noi în vremea de acum? Dacă reținerea dela mâncările de carne o putem face din punct de vedere igienic, pentruce să n'o putem face și din punct de vedere suprunatural? Nu este deci prostie postul, și nu este menit numai pentru țărani dela sate, ci mai ales pentru oamenii stricați dela orașe. Și eu am și văzut domni, cu adevărat mari, postind în regulă și folosindu-se de dispenza dată de episcopi. Adevărat, că aceia nu erau capete goale, ci oameni cu scaun la minte, nu fleacuri ca ceice cârtesc și-și bat joc de post. Poftescă ficine și-și dea seamă, ce va să zică postul, pentruce l-a instituit biserica, ce mijloc admirabil pentru educația voinții este, recomandat ohiar și de Jules Paiot în vestitul său op despre educația voinței, și sunt sigur, că nu va mai bârfi postul.

Și apoi, indiferent că-i place cutărui sfântos ori ba, postul este poruncit de biserică și cel ce cu știința și cu voința nu ține legea postului, păcătuiește cu păcat de moarte și în împărăția ceriurilor nu va intra nici la o întâmplare.

De aceea vă rog I. A., nu ascultați de gurile ne-spălate, nu vă luați după oile călbegite, cari ar călbegi pe toată lumea, țineți legea postului, iar întrucât nu o puteți, îndreptați-vă cătră oricare preot și prin el cereți dispenză dela arhieru, care vi-o dă cu siguranță. Și să vedeți, cât de mult vă veți întări și cât de ușor veți putea lupta împotriva tuturor ispitelor. Amin.

MINOR.

Posta administrației.

Zehan Teofil Cașva 100 Lei pe 1924; Mițu Br. Iunie Blaj 70 Lei pe 1923; Rus D. Sânicosara 70 Lei pe 1923; Lita Șt. Lita 100 Lei pe 1924. Achitat total; Spinean G. Răvășel 100 Lei pe 1924; Avram V. Jolib 85 Lei pe 1923 și 1924. Restăți 50 Lei; Popan V. Chilia 100 Lei pe 1923 și 1924. Restăți 30 Lei; Caba A. Someș-Guruzlău 45 Lei pe 1924. Restăți 55 Lei; Căp. Sârbu I. Lugoj 70 Lei pe 1923; Boeriu I. Lechința 70 Lei pe 1924. Restăți 30 Lei; Pop S. Rodna-v. 50 Lei pe 1924. Restăți 50 Lei; Dr. Boilă R. Cluj 60 Lei; Muntean G. Coșteicul mare 70 Lei. Restăți 30 Lei. Luca S. Mișchiu, 100 Lei; pe 1924; Pascu V. Greovăț 70 Lei. Restăți pe 1923 Lei 10; Stoica R. Vărădia 100 Lei pe 1924; Dumca M. Bărgăoani 110 Lei pe 1923 și 1924. Restăți 10 Lei; Stan, I. Oradea Mare 100 Lei, Papp I. Popești 70 Lei pe 1923; Dr. Fireza Lugoj 100 Lei pe 1924; Dobrean D. Sântămărie 30 Lei. Restăți pe 1924 Lei 10; Simu G. Ibașfalău 70 Lei pe 1924. Restăți 30 Lei; Brehaița G. Mocira 120 Lei. Restăți 75 Lei pe 1924; Pop N, Groși 70 Lei. Restăți 55 Lei pe 1924; Dr. Boros I. Oradea Mare. Restăți 29 Lei 1924; Brad D. Sembre 70 Lei pe 1924. Restăți 30 Lei; Rusu A. Țagul mare 70 Lei 1924. Restăți 30 Lei; Fejér G. Gherla 140 Lei. Restăți pe 1924 Lei 40; Smigelschi V. Sâncel 70 Lei 1924. Restăți 30 Lei; Ienea I. Orăștie 70 Lei. Restăți 60 Lei pe 1924; Madincea I. Lugoj 70 Lei, pe 1924. Restăți 30 Lei; Ciumaș L. Orăștie 70 Lei pe 1923. Hrițiu S. Cetea veche 70 Lei. Restăți până la finea a. 1923 Lei 130; Sălăgian L. Gerăușa 100 Lei Restăți pe 1924 Lei 40; Dr. Bianu V. Cluj 100 Lei pe 1924; Zugrav N. Lupeni 100 Lei. Restăți pe 1924 Lei 45; Ivașco I. Gherla 35 Lei pe 1924. Restăți 60 Lei; Dr. Wiener Rădăucăneni 100 Lei. Rest pe 1924 Lei 20; Popa A. Reghin 100 Lei pe 1924; Dr. Chirvai Oradea mare 140 Lei. Restăți 80 Lei pe 1924; Sima L. Jibou 100 Lei. Restăți 80 Lei pe 1924; Dr. Radu I. Oradea m. 70 Lei pe 1924. Restăți 30 Lei; Of. par. Zorlențul mare 70 Lei pe 1923; Boeriu A. Gheorgheni 80 Lei. Restăți 40 Lei pe 1924; Gergely V. Ghimeșfăget 70 Lei pe 1924. Restăți 30 Lei.

A apărut!

A apărut!

Viața și Operele

Episcopului

Dr. Demetriu Rađu

Volumul I.

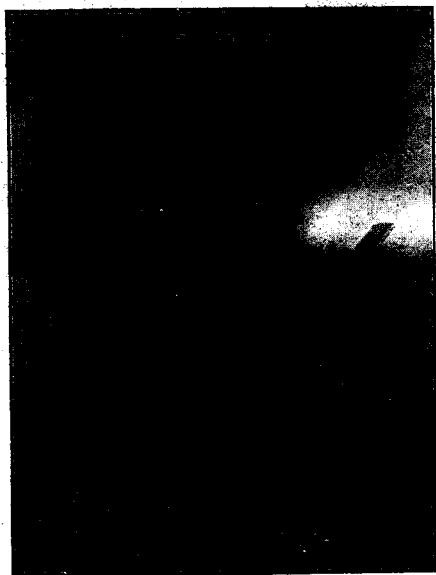
PREDICI.

Prețul: 50 Lei.

Predicele aceste ale Ilustrului defunct vrednicesc întreaga noastră luare aminte. Le recomandăm cu căldură tuturor, dar mai ales preoțimii.

FERICITA TEREZA

DE PRUNCUL ISUS

Să nu lipsească din casa nici unui creștin. Prin în-
punerea Fericitei Tereza Dumnezeu vindecă multe dureri sufletești și trupești. — Ediția a III-a.

Prețul 2 Lei.